

Factsheet 2014-6

Resultaten van de Nationale Veiligheidsindices 2013

**Auteurs: S.J. Vergouw, R.P.W. Jennissen,
G. Weijters & P.R. Smit**

2014

Het WODC heeft een nieuwe methode ontwikkeld om de ontwikkelingen in criminaliteit, overlast en onveiligheidsbeleving in Nederland op een zo betrouwbaar mogelijke manier in kaart te brengen. Tot nu toe werden er verschillende cijfers over sociale veiligheid naast elkaar gerapporteerd die niet altijd dezelfde ontwikkelingen laten zien. Hierbij is het niet altijd even duidelijk welk cijfer het meest betrouwbaar moet worden geacht. Het vernieuwende aan de nieuwe methode is te vinden bij de wijze waarop de ontwikkeling van criminaliteit wordt berekend. Zo wordt criminaliteit onderverdeeld in delicttypen,

waarbij voor elk delicttype de bron wordt gekozen die de ontwikkeling zo betrouwbaar mogelijk beschrijft. Vervolgens worden de ontwikkelingen van de verschillende delicttypen, zover mogelijk, gewogen naar ernst en prevalentie en samengevoegd tot één criminaliteitsindex.

Voor het beschrijven van de ontwikkeling in overlast en onveiligheidsbeleving is de werkwijze van de Veiligheidsmonitor van het CBS (CBS, 2014) aangehouden.

De landelijke veiligheidsindices kunnen jaarlijks in het najaar worden gepubliceerd. De publicatie bevat dan cijfers van het voorgaande jaar. In deze factsheet worden de resultaten van de eerste meting van deze Nationale Veiligheidsindices (NVI) gepresenteerd. Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte methodiek verwijzen we naar Vergouw, Jennissen, Weijters en Smit (2014).

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- De veelvoorkomende criminaliteit (geweld, zeden, vermogensdelicten met geweld, diefstal en vernielingen) laat een dalende trend zien over de periode 2005 tot en met 2013. Inbraken zijn in het begin van die periode gestegen, maar ook hier is de laatste jaren sprake van een daling.
- De door burgers ervaren overlast is in 2013 ongeveer even groot als in 2012; ervaren sociale overlast is in 2013 lager dan in 2012.
- Burgers zijn zich in de periode 2008 tot en met 2013 even (on)veilig blijven voelen.
- Mensen zijn in 2013 iets vaker bang om slachtoffer van criminaliteit te worden dan in 2012.
- Vermijdingsgedrag van burgers is in de periode 2005 tot en met 2008 gedaald, om vervolgens weer tot ongeveer het oude niveau te stijgen.

Resultaten

Criminaliteit

Criminaliteit is onderverdeeld in elf delicttypen, te weten moord en doodslag, geweldsdelicten, zedendelicten, vermogensdelicten met een geweldscomponent, diefstal zonder geweld, inbraak zonder geweld, vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde, verkeersmisdrijven, bedrog, drugsmisdrijven en wapenmisdrijven. In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de onderscheiden delicten met daarin aangegeven welke bron gebruikt wordt om ieder delicttype te meten.

Tabel 1 Bronnen per delicttype

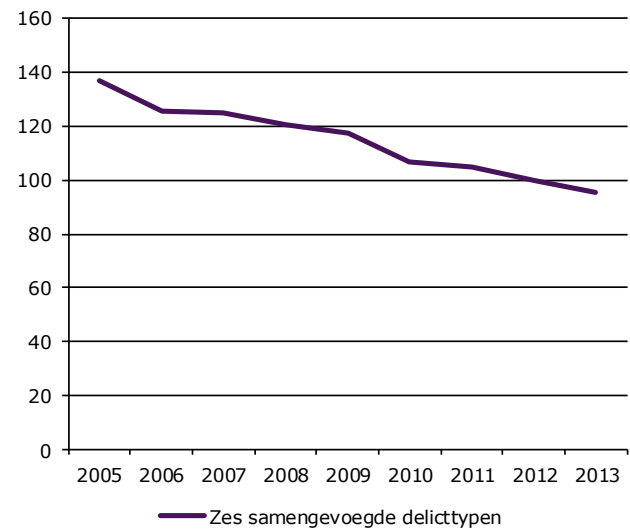
Delicttype	Gebruikte bron
Moord en doodslag	Doodsoorzakenstatistiek
Geweldsdelicten	Veiligheidsmonitor
Zedendelicten	Door de politie geregistreerde misdrijven
Vermogensdelicten met geweld	Door de politie geregistreerde misdrijven
Diefstal (zonder geweld)	Door de politie geregistreerde misdrijven
Inbraken (zonder geweld)	Door de politie geregistreerde misdrijven
Vernielingen en delicten tegen openbare orde	Door de politie geregistreerde misdrijven
Verkeersmisdrijven	Door de politie geregistreerde misdrijven
Fraude/bedrog	Onderzoek WVL
Drugs misdrijven	Geen betrouwbare bron
Wapenmisdrijven	Geen betrouwbare bron

Het is mogelijk gebleken om zes delicttypen in één indexcijfer uit te drukken. Het betreft de delicttypen: geweldsdelicten, zedendelicten, vermogensdelicten met geweld, diefstal (zonder geweld), inbraken (zonder geweld) en vernielingen en delicten tegen de openbare orde. Deze delicttypen beslaan samen ongeveer 80% van de door de politie geregistreerde criminaliteit.

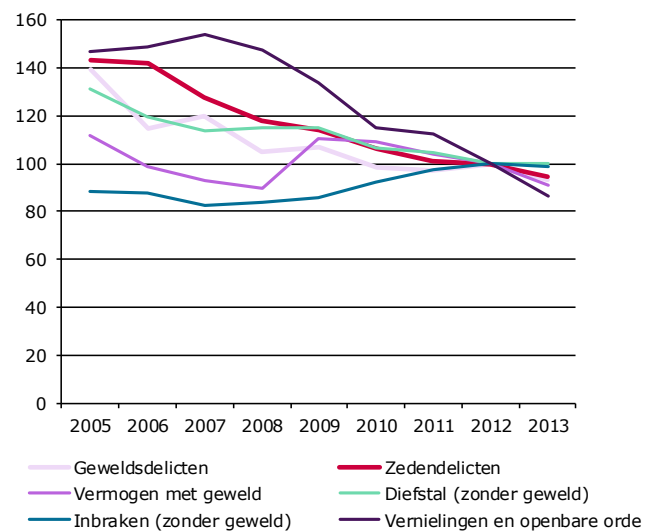
In figuur 1 is de trend van de samengevoegde index weergegeven. De trend laat over de periode 2005 tot en met 2013 een daling zien van 30%, waarbij ook in ieder afzonderlijk jaar een daling is waar te nemen. In figuur 2 worden ook de ontwikkelingen getoond van de zes delicttypen afzonderlijk. Alle delicttypen behalve inbraken laten een daling zien over de periode 2005-2013. Op basis van deze trends is te

concluderen dat de veelvoorkomende criminaliteit de afgelopen jaren is gedaald.

Figuur 1 Samengevoegde criminaliteitsindex (2012=100)

Figuur 2 Afzonderlijke delicttypen (2012=100)

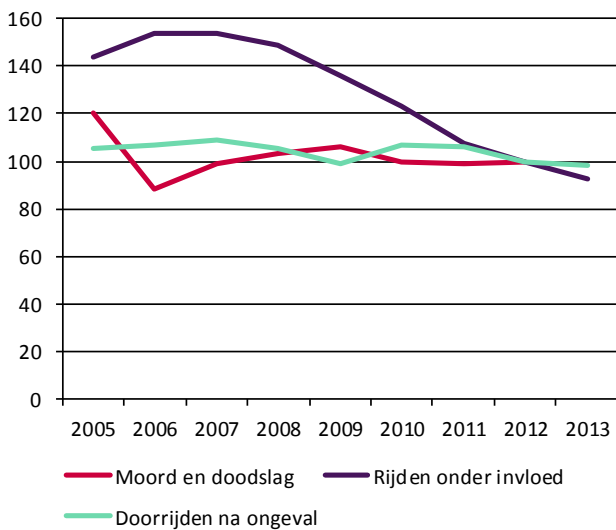

Naast de samengevoegde delicttypen is er een drietal delicttypen, moord en doodslag en de verkeersmisdrijven, bestaande uit rijden onder invloed en doorrijden na een ongeval, dat wel betrouwbaar is te meten, maar om methodologische redenen niet is samen te voegen. Voor deze delicttypen is het namelijk niet mogelijk de relatieve omvang te bepalen, hiervoor zijn ten minste twee bronnen nodig. Voor

deze delicttypen was echter slechts één bron beschikbaar.

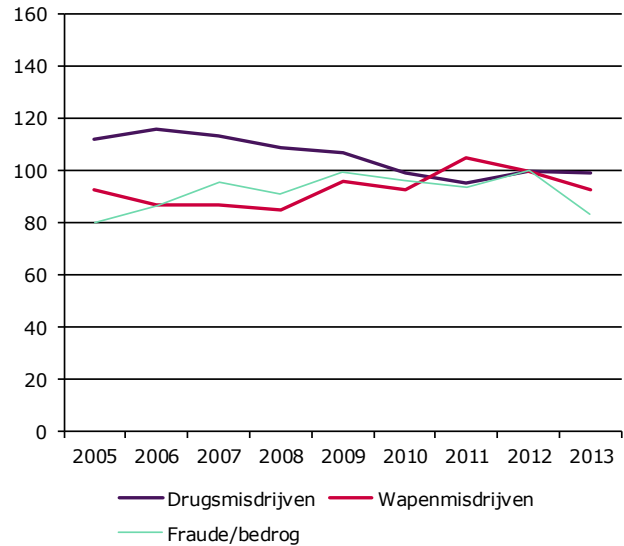
Deze delicten beslaan ongeveer 12% van de door de politie geregistreerde criminaliteit. In figuur 3 zijn de trends in deze drie delicttypen weergegeven. Rijden onder invloed laat vanaf 2007 een daling zien. Moord en doodslag en doorrijden na een ongeval zijn over de onderzochte periode ongeveer gelijk gebleven.

Figuur 3 Indices moord en doodslag, rijden onder invloed en doorrijden na een ongeval (2012=100)

Voor drie delicttypen vonden we geen bron betrouwbaar genoeg om de ontwikkeling van deze vorm van criminaliteit te beschrijven. Dit betreft de delicttypen: drugsmisdriven, wapenmisdriven en fraude/bedrog. Dergelijke delicttypen zijn namelijk erg afhankelijk van opsporingsprioriteiten van de politie. Omdat deze delicttypen wel een belangrijk aspect binnen de criminaliteit vormen, zijn er ter illustratie trends weergegeven op basis van de door de politie geregistreerde misdrijven. Deze delicten beslaan ongeveer 5% van de door de politie geregistreerde misdrijven. Aangezien wij deze bron niet betrouwbaar vinden om de ontwikkeling van de (gepleegde) drugscriminaliteit, wapenmisdriven en fraude en bedrog te beschrijven, dienen de weergegeven trends in figuur 4 louter als extra informatie om toch een beeld te krijgen van de ontwikkeling van deze drie delicttypen.

Figuur 4 Indices voor drugsmisdriven, wapenmisdriven en fraude/bedrog (2012=100)

Overlast

Overlast wordt in dit onderzoek gedefinieerd als het geheel van door burgers ervaren incidenten en verschijnselen die niet direct te categoriseren zijn als misdrijven volgens het strafrecht. De overlastindex is gebaseerd op de meting van overlast, zoals die in de Veiligheidsmonitor wordt gedaan. In tabel 2 is schematisch weergegeven hoe de overlastindex is opgebouwd. De overlastindex wordt niet alleen als één toezichtstrend gepresenteerd, maar ook de trends van de drie concepten waaruit de overlastindex is opgebouwd worden gepresenteerd. Dit zijn fysieke verloederings, sociale overlast en verkeersoverlast. Elke deelindex is weer opgebouwd uit verschillende items.

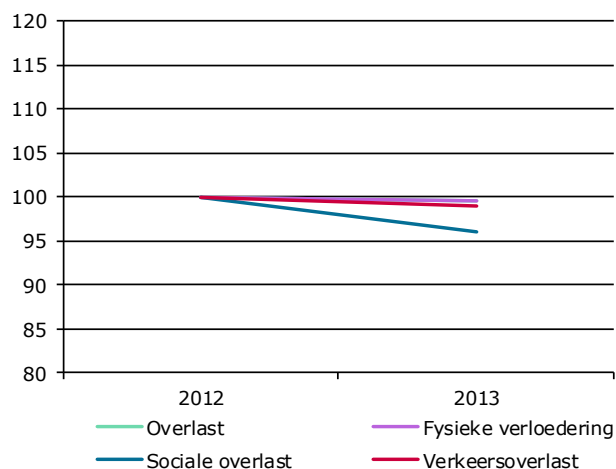
Tabel 2 Opbouw overlastindex

Overlastindex	Items uit Veiligheidsmonitor
Index verloedering	Rommel op straat
	Vernield straatmeubilair
	Bekladding
	Hondenpoep
Index sociale overlast	Dronken mensen op straat
	Drugsgebruik/-handel
	Op straat worden lastiggevallen
	Rondhangende jongeren
Index verkeersoverlast	Te hard rijden
	Agressief verkeersgedrag
	Parkeeroverlast
Overige overlast	Hinder van horecagelegenheden
	Overlast door buurtbewoners

Voor de overlastindex is slechts een beperkte ontwikkeling weer te geven, aangezien de vraagstelling in de bron waar we overlast op baseren, de Veiligheidsmonitor, is veranderd. Hierdoor is het niet mogelijk om op het gebied van overlast verder terug te kijken dan 2012.

In figuur 5 zijn de totale overlastindex en de drie deelindices opgenomen. Uit de figuur blijkt dat de totale overlast in 2012 en 2013 ongeveer gelijk is. Alleen sociale overlast is met 4% enigszins gedaald. Om deze kleine verandering goed waar te kunnen nemen, is in deze figuur de schaal anders dan in de voorgaande figuren.

Figuur 5 Overlastindices (2012=100)

Onveiligheidsbeleving

In navolging van de wetenschappelijke literatuur is onveiligheidsbeleving onderscheiden in onveiligheidsgevoelens, vermijdingsgedrag en onveiligheidsperceptie. Voor het construeren van de ontwikkeling van deze concepten is gebruik gemaakt van gegevens uit de Veiligheidsmonitor.

In tabel 3 is schematisch weergegeven hoe de index voor onveiligheidsbeleving is opgebouwd. De onveiligheidsgevoelensindex bestaat uit de vragen of de respondent zich wel eens onveilig voelt, of de respondent zich wel eens onveilig voelt in de buurt, of de respondent zich 's avonds thuis vaak onveilig voelt en of de respondent zich 's avonds op straat vaak onveilig voelt.

De index voor vermijdingsgedrag bestaat uit de vraag of iemand 's avonds vaak niet opendoet en de vraag of iemand vaak omloopt of omrijdt in verband met onveiligheid.

De index voor onveiligheidsperceptie is gebaseerd op het percentage respondenten dat denkt dat er veel criminaliteit in de buurt is. Met deze keuzes wordt aangesloten op de werkwijze in de rapportage van de Veiligheidsmonitor.

De drie indices kunnen niet op een methodologisch verantwoorde manier samen worden gevoegd tot één cijfer voor onveiligheidsbeleving.

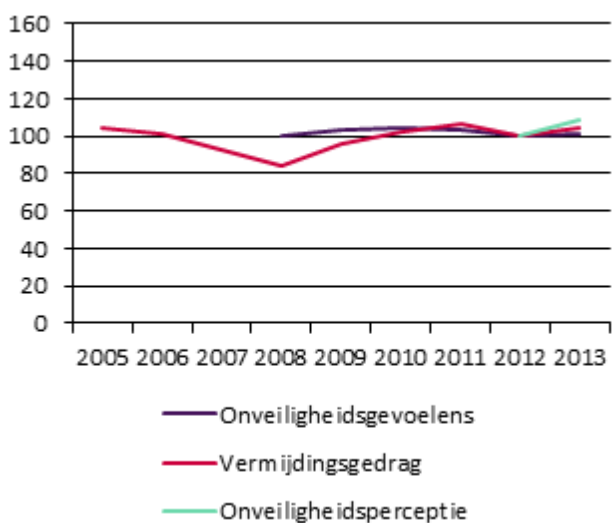
Tabel 3 Opbouw index onveiligheidsbeleving

Index onveiligheidsbeleving	Items uit Veiligheidsmonitor
Onveiligheidsgevoelensindex	Voelt zich wel eens onveilig in het algemeen
	Voelt zich wel eens onveilig in de buurt
	Voelt zich 's avonds thuis vaak onveilig
	Voelt zich 's avonds op straat vaak onveilig
Index vermijdingsgedrag	Doet 's avonds vaak niet open
	Rijdt of loopt vaak om in verband met onveiligheid
Index onveiligheidsperceptie	Denkt dat er veel criminaliteit in de buurt is

Door veranderingen in de wijze waarop de VM wordt uitgevoerd, kunnen de verschillende indices niet over dezelfde periode beschreven worden. De index voor onveiligheidsgevoelens is vanaf 2008 weer te geven. De ontwikkeling in vermijdingsgedrag is vanaf 2005 weer te geven. De trend in onveiligheidsperceptie kan pas vanaf 2012 worden weergegeven.

In figuur 6 zijn de trends van onveiligheidsbeleving weergegeven. Hieruit blijkt dat onveiligheidsgevoelens sinds 2008 ongeveer gelijk zijn gebleven. Vermijdingsgedrag is in de periode 2005 tot en met 2008 gedaald, om vervolgens te stijgen tot ongeveer het oude niveau. De onveiligheidsperceptie ligt in 2013 iets hoger in vergelijking met de situatie in 2012.

Figuur 6 Indices voor onveiligheidsbeleving (2012=100)

Literatuur

CBS (2014). *Veiligheidsmonitor 2013. Landelijke rapportage*. Den Haag/Heerlen: CBS.

Vergouw, S.J., Jennissen, R.P.W., Weijters, G., Smit, P.R. (2014). *Naar Nationale Veiligheidsindices*. Den Haag: WODC. Cahier 2014-14.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.